

ندا سبجانی

حمیدرضا نوربخش رئیس سی و دومین جشنواره موسیقی فجر:

موسیقی اصیل ایرانی تریبون ندارد

ندا سبجانی

بیش از ۳۰ سال است که هر سال همزمان با سالگرد پیروزی انقلاب اسلامی جشنواره‌های مختلف فرهنگی و هنری در ایران برگزار می‌شود؛ جشنواره‌هایی که فرصت خوبی برای معرفی و ارائه آثار هنرمندان اند. جشنواره موسیقی فجر نیز از این قاعده مستثنی نبوده و طی سه دهه فعالیت به خاطر نداشتن آیین‌نامه‌ای مشخص دستخوش تغییراتی شده است. اما در جشنواره سال گذشته و امسال با تغییراتی که در مدیریت اجرایی آن ایجاد شد بخش‌های مختلفی توانستند بار دیگر به جدول جشنواره راه یابند؛ اگر چه هنوز هم هنرمندانی در ژانرهای مختلف این انتظار را داشتند تا در جشنواره‌ای که وابسته به نهاد صنفی خانه موسیقی است نگاه حمایت‌گرایانه‌تری از اهالی موسیقی صورت گیرد. از نکات دیگر جشنواره سی و دوم موسیقی فجر امسال که طی سال‌های سال تنها نام فجر را به دنبال خود داشت اجرای آثار موسیقی انقلابی است که در گذشته بسیار کم رنگ به آن پرداخته می‌شد. به هرحال امیدواریم برگزاری جشنواره موسیقی فجر فرصتی برای درکنار هم قرار گرفتن تمامی ژانرهای موسیقی و ارائه یک جشنواره فاخر باشد.

حمیدرضا نوربخش رئیس سی و دومین جشنواره موسیقی فجر در خصوص جشنواره امسال در گفت‌وگو با «ایران» به بیان ویژگی‌های این دوره از جشنواره که از ۲۴ دی تا اول بهمن در تهران برگزار می‌شود پرداخته است:

محسن، امیدبخش، رئیس‌فصلان / ایران

■ **با گذشت سه دهه از برگزاری جشنواره موسیقی فجر آیا این جشنواره توانسته بیان‌کننده «دیلیماسی فرهنگی هنرمندان» باشد؟**

هر سال در جشن سالگرد پیروزی انقلاب اسلامی ایران جشنواره‌هایی برگزار می‌شود که معطوف به این رخداد مهم است اما در تمامی این سه دهه سازوکار، رویکرد و چشم‌انداز مشخصی برای آن وجود نداشته و یا سلیقه، نظر ژوئانی مدبران، با عملکرد قوی‌تر و یا معمولی‌تر وضعیت برگزار شده است. اما به طور کلی به عقیده من جشنواره موسیقی فجر باید بتواند آیین تمام‌نما و پراگندگی فعالیت‌های موسیقی کشور در طی سال باشد به گونه‌ای که همه فعالان موسیقی در این ویرتین دیده شوند. همچنین در عرصه بین‌المللی نیز بتواند گفتمان و تعامل خوب و سازنده با مجموعه جشنواره‌های مشابه در کشورهای دیگری ایجاد کند.

■ **پس این امیدواری وجود دارد جشنواره‌ای که عنوان بین‌المللی ندارد بتواند به گفته شما تراز جشنواره‌های جهانی قرار بگیرد؟**

بله صددرصد. طبیعتاً در تعامل با جشنواره‌های مختلف دنیا داد و ستدهای خوب فرهنگی رقم می‌خورد؛ ما نیز طی این دو سال در این زمینه موفق عمل کرده‌ایم و مجموعه‌های معتبر جهانی وارد گفتمان و تعامل شده‌ایم و در جشنواره موسیقی سال گذشته و پیش‌رو از هنرمندان شاخص تقریباً همه ژانرها و از کشورهای مختلف دعوت به عمل آمده است. این هنرمندان در عرصه‌های مختلف و معتبر جشنواره‌های جهانی از فعالان و شناخته شدگان هستند، کسانی که در طول سال برنامه‌های بسیاری را در سرتاسر دنیا برگزار کرده‌اند و برای مردم کشورهای مختلف و نیز کشور ما شناخته شده هستند. بنابراین دعوت و حضور تعدادی از مدبران جشنواره‌ها به جشنواره موسیقی فجزو آشنایی با گروه‌ها، اجراها و بخش‌های مختلف موسیقی

کشورمان می‌تواند پل ارتباطی با هنرمندان، جشنواره‌ها و کشورهای دیگر باشد و ادامه یافتن این تعامل که منشا تحول در عرصه فرهنگ و هنر و موسیقی است معرف خوبی برای بهتر شناساندن موسیقی و فرهنگ ما است در واقع جشنواره موسیقی فجر این ظرفیت را دارد که بتواند در این زمینه خوب و موفق عمل کند.

■ **با اینکه سال‌های بسیاری از فعالیت این جشنواره گذشته است اما تا به امروز نتوانسته به مانند دیگر جشنواره‌ها چون فیلم، تئاتر دارای آیین‌نامه و اساسنامه مشخصی باشد.**

تدوین اساسنامه برای جشنواره موسیقی فجر وظیفه من نیست، جشنواره‌ها زیر مجموعه وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی هستند و طبیعتاً می‌بایستی مدبران آتی وزارتخانه برای جشنواره‌ها دستورالعمل و اساسنامه تدوین کنند تا سازوکار مشخصی برای آن تعریف شود که در حال حاضر نیز این مسأله در حال بررسی و تدوین است. البته جشنواره موسیقی فجر در این سال‌ها به صورت اجرائی و با یک سازوکار به فعالیت خود ادامه داده است اما باید این مسأله بدرستی بررسی شود تا افرادی که می‌خواهند در جشنواره شرکت داشته باشند به اساسنامه جشنواره ارجاع یابند.

■ **در جلسه گفتمان ضرب‌الاصول که به بررسی و نقد عملکرد دولت یازدهم در زمینه موسیقی پرداخته بود آقای علی مرادخانی معاون هنری وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی اشاره داشتند جشنواره موسیقی فجر به خانه موسیقی واگذار شده است. در واقع شما هم مسئولیت نظارت و ریاست جشنواره را بر عهده دارید و هم در قالب خانه موسیقی می‌باید حمی هنرمندانی باشید که طی سال اجرا نداشته یا اجرای کمتر داشته‌اند و انتظار دارند در جدول جشنواره قرار بگیرند آیا توانسته‌اید این نگاه متعادل را حفظ کنید و از همه سلیقه‌ها دعوت به عمل بیاورید؟** طبیعتاً جشنواره موسیقی فجر در هر دوره

رویکرد خاص خودش را دارد و هرکسی که درخواست شرکت در جشنواره را داشته باشد به این معنا نیست که باید در جشنواره حضور یابد بلکه جشنواره با در نظر گرفتن برای بهتر شناساندن موسیقی و فرهنگ ما می‌پذیرد. تعدادی از گروه‌ها ۱۰ روز پیش از برگزاری جشنواره اجرای کنسرت داشته‌اند بنابراین منطقی نیست که اجرایی دوباره در جشنواره موسیقی فجر داشته باشند.

اما در برنامه امسال جشنواره موسیقی فجر تعدادی از هنرمندان درخواست داشتند که در جشنواره شرکت کنند و تعداد دیگری دعوت جشنواره حضور دارند و به نظرم تقریباً تمامی کسانی که درخواست داده‌اند در جدول جشنواره قرار گرفته‌اند و این حق هر جشنواره‌ای است که همه دوسان در جشنواره موسیقی فجر شرکت داشته‌باشند.

■ **اماد بخش موسیقی پاپ هنرمندانی چون محسن یگانه و محمد علیزاده پیش از جشنواره در تهران اجرای کنسرت داشته‌و در جدول جشنواره مشاهده می‌شوند.** موسیقی پاپ در بخش جنبی جشنواره قرار دارد و مسأله‌اش فرق می‌کند این بخش مخاطبان گسترده و خاص خود را دارد و برای حمایت از جشنواره نیست.

■ **با واگذار شدن جشنواره موسیقی فجر به نهادی چون خانه موسیقی، این صنف در آینده چه وظایف و برنامه‌هایی برای جشنواره خواهد داشت؟** بخش حرفه‌ای موسیقی کشور ما و استادان موسیقی چندان القایی به جشنواره موسیقی فجر نداشتند بنابراین در درجه اول باید تلاش شود با ایجاد یک سازوکار، نظرمثبت جامعه حرفه‌ای موسیقی و فعالان این حوزه را به جشنواره موسیقی فجر جذب کنیم. ما به دنبال ایجاد همگرایی هستیم تا فعالان موسیقی در جشنواره فجز با انگیزه حضور داشته باشند نه با خواش و تمنا و یا دریافت مالی. در واقع باید بستری ایجاد شود که فعالان این بخش

در همه ژانرهای موسیقی علاقه‌مند باشند در این اتفاق حضور پیدا کنند. بنابراین با گنجاندن بخش جایزه «باربد» به دنبال آن بودیم که انگیزه و اشتیاقی در فعالیت‌های سالانه هنرمندان ایجاد کنیم تا برآیند آن در جشنواره موسیقی فجر نمایان شود و قطعاً به یقین اگر این اتفاق میسر شود شاهد یک جشنواره پربونق خواهیم بود که می‌تواند آیینه‌تمام‌نمای موسیقی ما باشد.

اما در برنامه امسال جشنواره موسیقی فجر تعدادی از هنرمندان درخواست داشتند که در جشنواره شرکت کنند و تعداد دیگری دعوت جشنواره حضور دارند و به نظرم تقریباً تمامی کسانی که درخواست داده‌اند در جدول جشنواره قرار گرفته‌اند و این حق هر جشنواره‌ای است که همه دوسان در جشنواره موسیقی فجر شرکت داشته‌باشند. اما در برنامه امسال جشنواره موسیقی فجر تعدادی از هنرمندان درخواست داشتند که در جشنواره شرکت کنند و تعداد دیگری دعوت جشنواره حضور دارند و به نظرم تقریباً تمامی کسانی که درخواست داده‌اند در جدول جشنواره قرار گرفته‌اند و این حق هر جشنواره‌ای است که همه دوسان در جشنواره موسیقی فجر شرکت داشته‌باشند.

و اجرا رقابت سالم ایجاد کنیم. در گذشته هر فرد آن‌طور که برایش میسر بود و یا هر کیفیت آلبوم موسیقی تولید می‌کرد و در جایی هم کار او رصد نمی‌شد ولی وقتی هنرمندی بداند که این آثار در بخش‌هایی چون صدابرداری، شعر و ترانه و حتی بسته‌بندی و طراحی و گرافیک آلبوم رصد و داوری می‌شود و امتیاز خواهد داشت طبیعتاً دقت و وسواس بیشتری را برای آن در نظر می‌گیرد.

ما نمی‌توانیم کارهای خوب و بد نیستیم. به‌طور مثال یک گروه موسیقی زحمت می‌کشد و کنسرتی پایک صدای بسیار بد برگزار می‌کند برای کسی هم کیفیت کار مهم نیست مردم هم پول خود را بیهوده خرج کرده و در واقع به دور ریخته‌اند. در واقع برگزاری یک کنسرت کار حرفه‌ای است. البته هستند افرادی که کنسرت برگزار می‌کنند و واقعاً حرفه‌ای نیستند. بنابراین طبیعی است شکل برگزاری کنسرت به داوری گذاشته شود تا برگزارکنندگان با دقت و وسواس بالا می‌آیند و اجرا را به روی صحنه ببرند. منتهی مطلب انجام این کارها نیازمند یک سازوکار است که امیدوارم با تدوین آیین‌نامه انشالله برای سال آینده شاهد رصد و ارزیابی این بخش هم باشیم.

■ **یکی از اتفاقات خوب جشنواره سی و دوم موسیقی فجر که در جدول جشنواره مشاهده می‌شود در خصوص بخش موسیقی انقلاب است، در این باره کمی توضیح می‌دهید؟** جشنواره‌های فجر در مناسبت سالگرد پیروزی انقلاب اسلامی است بنابراین باید نگاه جدی‌تری به این بخش وجود داشته باشد. البته در دوره‌های مختلف جشنواره موسیقی فجر آثار ارزشی و انقلابی به صورت کم‌رنگ وجود داشته‌است و باید به این نکته توجه داشت که یکی از مقاطع درخشان موسیقی ما در این سی و چند سال موسیقی این دوره بوده که یکی از بهترین آثار و رپرتوارهایی موسیقی ما است که بسیاری از آنها رفرتن و مرجح آن ژانر از موسیقی محسوب می‌شود. بنابراین می‌بایستی از موسیقی که در آن مقطع توسط هنرمندان شاخص که همه از استادان امروز موسیقی ما هستند بهره برد و این آثار بازخوانی و باز شنیده شود تا با زبان‌های مختلف به گوش نسل‌های متوالی برسد انشالله که این موضوع ادامه پیدا کند و در سال‌های آینده در جشنواره موسیقی فجر بسیار پررنگ شاهد آن باشیم.

■ **در زمینه موسیقی انقلاب آثار کمتری به گوش می‌رسد آیا از نسل آینده کارهای سفارشی با مضمون موسیقی فجزو انقلابی خواهیم داشت تا در جایزه «باربد» هم مورد ارزیابی قرار گیرد؟**

خود من شخصاً به کار سفارشی چندان اعتقاد ندارم و بهتر است انگیزه تولید این گونه آثار در هنرمندان به وجود آید. موسیقی‌هایی که امروزه به آن افتخار می‌کنیم و هیچ‌گاه از شنیدن آن خسته نمی‌شویم هیچ‌کدام کار سفارشی نبوده‌است و صددرصد انگیزه‌اش بودند و از درون هنرمند جوشیده‌است.

به نظرم من تا به امروز در این زمینه فراخوان داده شده‌است اما این فراخوان‌ها خروجی مشخص و جالبی نداشته‌اند و بهتر است بستری به وجود آوریم که در آن بسترت این اتفاقات رقم بخورد. اگر بخوبی سالانه هنرمندان ایجاد کنیم تا برآیند آن در جشنواره موسیقی فجر نمایان شود و قطعاً به یقین اگر این اتفاق میسر شود شاهد یک جشنواره پربونق خواهیم بود که می‌تواند آیینه‌تمام‌نمای موسیقی ما باشد. در این بخش فراخوان‌های بخوهد با نگاه سلیقه‌ای با کار خود ادامه دهد و در انحصاریک عده یا ژانری از موسیقی باشد امیدای به موفقیته آن نخواهد بود بلکه می‌بایستی جشنواره موسیقی فجر بتواند همه سلاقی را با یک استاندارد مشخص جذب کند و با یک همگرایی خوب، علاوه بر شور و نشاط نظریه‌ها و مخاطبان را جلب کرده تا همه مخاطبان و مردم منتظر این رخداد مهم هنری باشند. این در واقع همه هدفی است که یک جشنواره موفق باید به آن برسد و ما هم به دنبال آن هستیم.

■ **بخش جایزه «باربد» بخش‌های مختلفی یک آلبوم چگون خواننده‌های و آهنگساز یک اثر مورد بررسی قرار می‌گیرد. آیا برآیند فعالیت هنری یک هنرمند موسیقی نتها در بخش آلبوم است یا نیاز است اجراهای صحنه‌ای نیز ارزیابی شود؟** بله. نیاز است اجراهای صحنه‌ای هنرمندان موسیقی نیز بررسی و مورد ارزیابی قرار گیرد. البته سال گذشته این موضوع را اعلام کردم اما متأسفانه چندان پیگیری نشد و تصمیم به شرکت در گذشته با پایان یافتن جشنواره سی و یکم موسیقی فجر به دلیل حواشی بسیاری که به وجود آمد به طور کلی از فکر جشنواره بیرون آمدیم و دیگر تعاملی به شرکت در جشنواره نداشتیم و تصمیم گرفتیم فاصله بگیریم. ولی حقیقت مطلب این است که در نظر داشتیم این کار انجام بگیرد، در واقع برای بالا بردن کیفیت ناچاریم می‌باید بتوانیم در بخش‌های مختلف چون تولید

بهزاد بهمنی

پیشگاموت موسیقی نواحی

ضرورت توجه به موسیقی نواحی

با وجود کسالت و بیماری بسیار خوشحال هستم که امسال در جشنواره موسیقی فجر شرکت دارم شاید این امر باعث شود موسیقی درمانی صورت بگیرد و بیماری من از بین برود. اعتقاد من این است که موسیقی و بویژه موسیقی نواحی را نباید رها کرد. از سال‌ها پیش گفتم‌ا ما بازم می‌گوییم موسیقی ایران موسیقی نواحی است و اکثریت گوشه‌های موسیقی سنتی در موسیقی نواحی وجود دارد اما متأسفانه به موسیقی نواحی بهاداده نمی‌شود. در جشنواره موسیقی فجر بودجه کمی در نظر گرفته شده‌است و تنها از راه بلیت فروشی باید هنرمندان را به جشنواره دعوت کنیم در حالی که موسیقی نواحی به مانند موسیقی پاپ نمی‌تواند مخاطبان بسیاری را جذب کند و درآمد زایی داشته‌باشد. البته مسئولان فرهنگی در این زمینه تلاش بسیاری انجام داده‌اند اما در قبال آن مجلس و قانون نیز باید از موسیقی نواحی حمایت کنند این موسیقی غم‌ناشاد را در ربر می‌گیرد بنابراین چرا باید از موسیقی پاپ که از کشورهای خارجی گرفته می‌شود برای مطرح کردن مردم استفاده شود؟ این در حالی است که نوآوری و تنوع در موسیقی، لباس، فرهنگ و هنر ما نیز وجود دارد و به چشم می‌خورد. متأسفانه اوایل انقلاب موسیقی را حرام و ممنوع اعلام کردند اما هیچ‌گاه مشخص نشد چرا این موسیقی حرام است. این کار باعث شد ۴۰-۳۰ سال از موسیقی دور بیفتیم.

توجه به هنر هنر مند

خیلی خوشحال هستم بعد از حدود ۱۲ سال در جشنواره موسیقی فجر شرکت می‌کنم و بسیار خرسند از اینکه موسیقی ایرانی ما در جدول جشنواره احراز شده و ورود پیدا کرده‌است. موسیقی ایرانی یک موسیقی ملی است و در هر گوشه دنیا اجرا شود مردم نسبت

به موسیقی اصیل خود به حکم یک امانتدار تعصب خاص و نگاه زیبایی‌خواهند داشت و این اتفاقاً برای امثال ما هنرمندان ایجاد انگیزه خواهد کرد. علاوه بر این حضور در جشنواره، توجه خوبی به هنر هنرمند است و سالگردی شکوهمند برای روی صحنه آمدن دوستان هنرمند روی صحنه. امیدوارم ارکستر ملی که فرمانروایی آن برعهده فریدون شهزادیان است بتواند در تمامی شهرهای ایران اجرای برنامه داشته‌باشد.

ایجاد فرصت‌ها برای گروه‌های موسیقی

جشنواره موسیقی فجز بزرگ‌ترین جشنواره موسیقی کشور ما فرصت خوبی برای گروه‌های موسیقی است تا در کنار و در یک مسیر اتفاق خوبی را رقم بزنند. ما در جشنواره امسال در بخش موسیقی تلفیقی اجرای برنامه خواهیم داشت. ژانری از موسیقی که به لحاظ ثنوری موسیقی تعریف درست و علمی از آن نشده‌است و طبق جدول سی و دوم موسیقی فجز و برنامه ریزی که صورت گرفته برای موسیقی پاپ، خواننده یا ارکسترهایی که پرفروش‌تر هستند سال‌های خوبی اختصاص داده شده‌است و به نظر من برای موسیقی تلفیقی که در برج آزادی اجرای برنامه دارند ظرفیت بیشتری وجود دارد باید توجه بیشتری داشته‌باشند که امیدواریم سال‌های آینده به این موضوع بیشتر پرداخته شود. البته موسیقی پاپ نیز به مانند دیگر ژانرهای موسیقی خواننده و ارکستری استاندارد با توانایی بالا دارد و می‌تواند مخاطب خوبی را جذب کند و به نظرم ایجاد فرصت‌ها باید برای تمامی گروه‌ها به‌طور یکسان باشد. قرار نیست به دنبال خواننده سالاری و بزرگ سالاری باشیم و از یک عده مثل همیشه بت سازیم و تازه وارد‌ها به جشنواره راه پیدا نکنند بلکه آنها هم مخاطب دارند و این حق مخاطب آنها است که خواننده مورد علاقه‌شان را در جشنواره ببینند.

هجر افشار

خواننده

سنتی. بنابراین وقتی در آن شبکه‌ها دیده نمی‌شود واضح است که در شبکه ما هم به هستند که هر چه در آن قرار داده می‌شود قابل دیدن است ولی وقتی ویرتینی جذاب نباشد بهترین‌ها هم به چشم نمی‌آید و دیده نمی‌شود. به‌طور مثال در گذشته دهه ۳۰-۴۰ رسانه‌های چون رادیو رسانه‌های غالب بود، آنقدر این تریبون مهم جذابیت داشت که همه هنرمندان شاخص موسیقی ما با برنامه رادیویی به کشور معرفی شدند. یعنی یک خواننده با یک آواز در رادیو به همه مردم ایران معرفی می‌شد چرا که میلیون‌ها گوش در یک ساعت مشخص آماده شنیدن صدای او در برنامه «گلها» یا «تک نوازان» بود.

در واقع یک نوازنده با ۵-۴ برنامه کاملاً شهره آفاق بود. ما نیز امروزه باید چنین برنامه‌ها و سازوکارهایی را ایجاد کنیم نه اینکه هر سال به دنبال هنرمند باشیم و با خواش و تمنا از او دعوت شود که در جشنواره شرکت کند بلکه خود هنرمند باید در حضور در جشنواره این موضوع را دنبال کند.

■ **به برنامه‌های رادیویی و موسیقی فاخر آن روزها مثل «گلها» اشاره کردید این موسیقی در آن دوره توانست توسط رسانه ملی چون رادیو مخاطبان بسیاری را به خود جذب کند اما شرایط موسیقی کنسرو و مردم‌گماری رادیو و تلویزیون امروزه به گونه‌ای شده که ویرتین جشنواره ما موسیقی پاپ شده‌است؟**

بله به این علت که ما تریبون نداریم و رسانه ملی ما به این مسأله بی‌توجه است. از رسانه ملی فرم دیگری از موسیقی تبلیغ می‌شود. جالب است بدانید ۶۰-۵۰ درصد ماهاورای فارسی زبان در آن سوی آب‌ها موسیقی را تبلیغ می‌کنند که در داخل کشور ما نیز همین موسیقی تبلیغ می‌شود جالب‌تر اینکه نه‌کمزایای این شبکه‌های ماهواره‌ای نه‌ک نوآوری‌تار دیده می‌شود و نه‌دونوازی سه‌تار، تمبک یا برنامه موسیقی